

ПРОБЛЕМАТИКА НАКНАДЕ ШТЕТЕ КАО ПОСЛЕДИЦА ХАВАРИЈА И РАСКОПАВАЊА НА ВОДОВОДНОЈ И КАНАЛИЗАЦИОНОЈ МРЕЖИ У ГРАДУ КРАГУЈЕВЦУ

THE PROBLEM OF DAMAGE COMPENSATION AS A RESULT OF ACCIDENTS AND EXCAVATION ON THE WATER AND SEWER NETWORK IN THE CITY OF KRAGUJEVAC

ИВАН СТУПИЋ¹

Стручни рад
DOI: 10.5937/VIK24049S

Резиме: На територији града Крагујевца, инфраструктурни изазови везани за водоводну, канализациону и атмосферску мрежу су значајни, с обзиром на њихову велику дужину, па одржавање ових система постаје све захтевније због честих временских непогода са обилним падавинама у кратким интервалима и хаваријама на мрежи. Додатно, повећан интензитет саобраћаја и кретања пешака доприносе учесталим и штетним догађајима који могу резултирати потраживањем накнаде материјалне штете од стране надлежних градских институција попут ЈКП „Водовод и канализација“ Крагујевац и града Крагујевца. Стога, ефикасно управљање овим изазовима захтева систематски и аналитички приступ. Кључни циљ би требао бити смањење потенцијалних ризика и догађаја до прихватљивог нивоа. То укључује имплементацију ригорозних превентивних мера, побољшање инфраструктуре тамо где је то потребно, едукацију грађана о важности придржавања прописа, као и јасно дефинисану процедуру накнаде штете и избегавање додатних трошкова.

Кључне речи: накнада, штета, раскопавање, одржавање

Abstract: In the territory of the city of Kragujevac, infrastructural challenges related to the water, sewerage and atmospheric network are significant, considering their large number, and the maintenance of these systems becomes more demanding due to frequent weather events with heavy rainfall at short intervals and damage to the networks. Additionally, the increased intensity of traffic and pedestrian traffic contribute to frequent and harmful city accidents that may result in the request for material damage from the country's relevant city institutions such as JKP „Vodovod i kanalizacija“ Kragujevac and the city of Kragujevac.

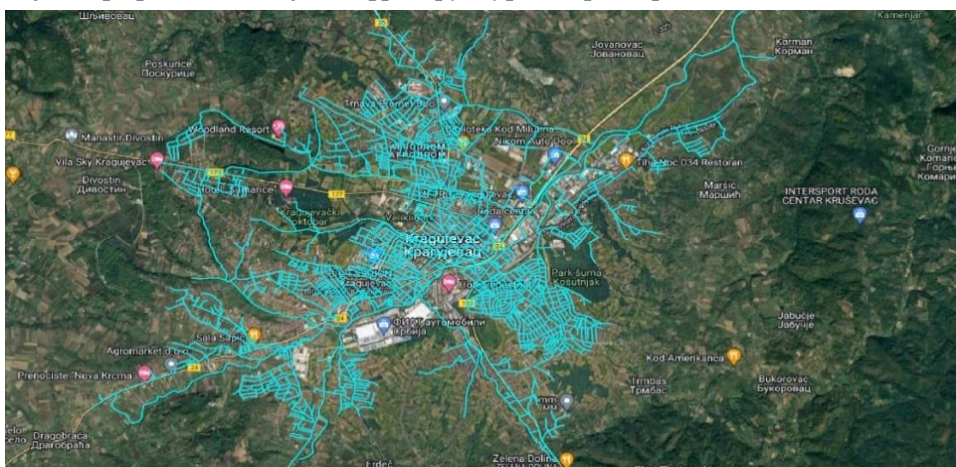
¹ Иван Ступић, ЈКП „Водовод и канализација“ Краља Александра I Карађорђевића 48, Крагујевац, stupicivan@yahoo.com, ORCID: 0009-0005-1185-0101

Therefore, effective management of these challenges requires a systematic and analytical approach. The key objective should be to reduce potential risks and events to an acceptable level. This includes implementing rigorous preventive measures, improving infrastructure where necessary, educating citizens on the importance of compliance, as well as a clearly defined procedure for compensation and avoiding additional costs.

Key Words: Compensation, damage, excavation, maintenance

1. Увод

Град Крагујевац, као центар Шумадије, обухвата широк спектар функција и значајних инфраструктурних карактеристика. Смештен је на раскрсници кључних државних путева и магистралних саобраћајница, те железничког и друмског коридора 10, што му омогућава повезаност са остатком Србије и Европом. Град се простире на површини од 835 квадратних километара. Развој града је уско везан за аутомобилску и наменску индустрију, које су у прошлом веку бележиле значајан напредак. У исто време, град се брзо урбанизовао, са великим досељавањем становништва из других крајева. Ова стихијска урбанизација често је резултирала насељавањем на локацијама које нису оптималне за прикључење на комуналну инфраструктуру. Надморска висина града варира од 185 до 216 метра, што је такође обликовало распоред градске и приградске архитектуре. Крагујевац се такође истиче као важан административни, образовни, здравствени и културни центар, пружајући широк спектар услуга и могућности за своје становништво. Град Крагујевац, као централно мјесто Шумадије, има изузетно важну улогу у Србији с обзиром на свој географски положај и инфраструктурне карактеристике.

Слика 1. Скица мреже отпадних вода
Figure 1. Sketch of waste water network

Укратко, Крагујевац није само индустријски центар већ и културно, образовно и административно средиште, које се континуирано развија и прилагођава својим функционалним потребама и изазовима урбаног живота.

2. Проблематика одржавања мреже и раскопавања јавне површине

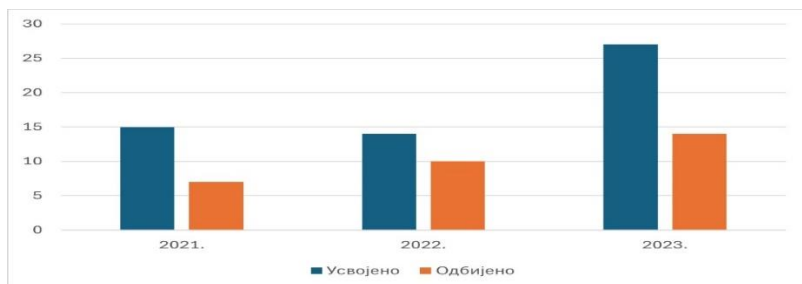
2.1. Одржавање мреже

Просечна старост водоводне и канализационе мреже у граду Крагујевцу је преко 40 година. Константна изградња стамбених објеката узоркује све већи број прикључака на мрежу, посебно у ужем градском језгру, што за последицу има раскопавање јавних површина, пре свега, улица и тротоара. Одржавање ове инфраструктуре захтева свакодневне интервенције на мрежи. ЈКП „Водовод и канализација“ Крагујевац, је у своју надлежност добило и одржавање кишне канализације у граду. Овако комплексна мрежа у редовним условима функционише без већих проблема и у складу са стандардним начином одржавања. Проблеми се најчешће јављају у време временских непогода, нарочито у време падавина јаког интензитета у кратким временским интервалима. Конфигурација терена проузоркује и различите висинске зоне и повећан број хитних интервенција на сличним локацијама. Учестали су и случајеви померања и искакања поклопаца шахтова како на тротоарима, тако и на коловозу. Поменуте околности често доводе до лакших саобраћајних незгода, које су праћене материјалном штетом, у којима учествују пре свега моторна возила, али и пешаци.

2.2. Поступак накнаде и процена штете

Поступак накнаде штете, оштећене странке покрећу Захтевом за накнаду, штете, са пратећом документацијом. Уз Захтев је неопходно приложити и податке о оштећеном лицу, затим доказе о настанку штетног догађаја, записник или уверење из полицијске управе, читану саобраћајну дозволу, рачун, односно профактуру за оштећене делове возила, скице или фотографије са лица места и полису осигурања, и друге доказе који могу да потврде кључне чињенице.

Уколико се захтев за накнаду штете подноси преко адвоката, неопходно је приложити и овлашћење за заступање, а по испуњености захтева, надлежна комисија у сталном саставу, коју чине лица са значајним радним и професионалним искуством из својих области, прикупља потребне податке. Комисија посебан акценат ставља на основаност захтева, односно да ли разлог настале штете има узрочно-последичну везу са делатношћу коју обавља предузеће, а утврђују се и околности које су довеле до штетног догађаја, које указују на допринос оштећеног и које би могле утицати на смањење регресног захтева према предузећу.

Графикон 1. Преглед усвојених и одбијених захтева (2021-2023. година)
Chart 1. Overview of accepted and rejected requests (2021-2023. year)

Након тога, сачињава се детаљан извештај који се подноси директору. Уколико су испуњени сви услови а надлежна комисија то предложи, врши се исплата утврђене материјалне штете и то у вредности коју комисија у складу са прикупљеним доказима предложи. У циљу обезбеђења од покретања парничног поступка, оштећени на крају поступка обавезно својеручно потписује изјаву у којој наводе да су на утврђени начин решена сва спорна питања у конкретном случају.

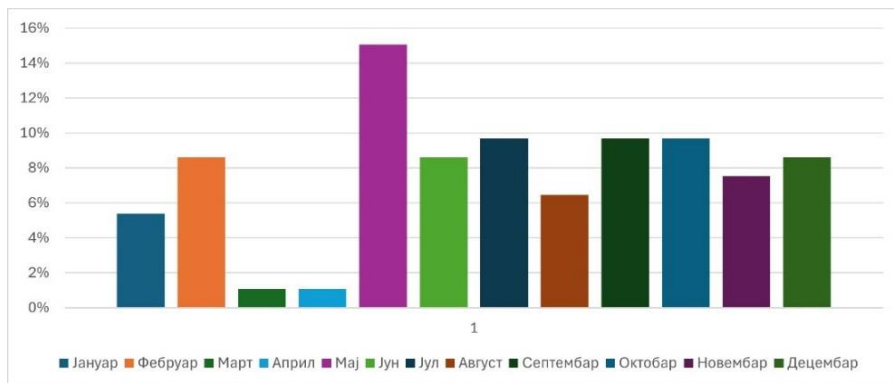
Закон о облигационим односима регулише одговорност за штету кроз девет одсека, од којих су неки кључни за разумевање вануговорне одговорности за штету. Општа одговорност за штету дефинише, ко другоме проузрокује штету дужан је исту накнадити, осим ако докаже да штета није настала његовом кривицом. За штету која потиче од ствари или делатности које представљају повећану опасност за околину, одговара се без обзира на кривицу. Ово се односи на ситуације када одређена активност или употреба ствари може директно угрозити околину или друге људе. Закон претпоставља основни облик кривице, односно обичну непажњу, осим ако друга страна докаже супротно. Ово значи да се сматра да је штета настала због непажње, осим ако се покаже да је та штета настала из неког другог разлога или због нечије намере.

Ови принципи чине основу за регулисање вануговорне одговорности за штету у Србији, чиме се штити право оштећених да буду накнадно обештећени за штету која им је нанета услед радњи или пропуста других, па се у овом случају ради о штети из делатности.

3. Анализа и резултати

Из анализе захтева за накнаду штете у протекле три године (2021-2023), у вези са проблемима у функционисању и одржавању водоводне и канализационе инфраструктуре, идентификовани су неки од најчешћих узрока штета.

Најучесталији случајеви по врсти и периоду настанка штетних догађаја су: изливање канализације, искакање или померање поклопаца шахтова, саобраћајне незгоде узроковане овим проблемима.

Графикон 2. Настанак штета по месецима за период 2021-2023. година
Graph 2. Incidence of damage in months 2021-2023

По категорији штете издваја се материјална штета на имовини (приватна и јавна), физичке повреде, саобраћајне незгоде са возилима у покрету. Када је реч периодима настанка штетних догађаја, Анализирани су штетни догађаји у свакој од година (2021, 2022, 2023. година) како би се утврдила тенденција или учесталост проблема током месеци. Циљ ове анализе је да се идентификују најчешћи узроци проблема у функционисању канализационе инфраструктуре, како би се предузеле одговарајуће мере за спречавање будућих штетних догађаја. Анализа би требало да пружи увид у приоритете у одржавању, потребу за инфраструктурним побољшањима и могуће оперативне промене ради смањења ризика од штетних догађаја посебно у периодима падавина снажног интензитета. Из ових података можемо извући неколико закључака. Сезонски утицај падавина и количина падавина у граду Крагујевцу, највећи су у мају и јуну. То може имати значајан утицај на број штетних догађаја и ситуација које се догађају у том периоду. Уочава се да је највећи број штетних догађаја и ситуација забележен управо у мају и јуну, док се мања активност дешава у другим периодима, односно месецима. Супротно томе, мање штетних догађаја примећено је у марту, априлу, новембру, децембру и јануару. Ово може бити последица мање количине падавина у тим месецима, што смањује ризик од штетних последица. Ови подаци сугеришу да постоји јасна повезаност између количине падавина и броја штетних догађаја у Крагујевцу током посматраног периода. То указује на важност праћења временских услова и њиховог утицаја на локалне штетне догађаје, ради бољег планирања и припреме за евентуалне непогоде.

4. Закључак

На основу датих информација, јасно је да одржавање водоводне и канализационе инфраструктуре у граду Крагујевцу захтева пажљиво планирање и активности усмерене на превенцију штета и очување система, па би у наредном периоду требало предузети више мера и то:

Превентивно одржавање у најкритичнијим месецима, пре свега у мају и јуну. С обзиром на висок број штета у овим месецима, неопходно је појачано чишћење и надзор над системом како би се спречили проблеми са кишном канализацијом и одвођењем отпадних вода. То укључује редовну инспекцију стања поклопаца шахтова и брзу замену оштећених, а фокус на главним саобраћајницама, будући да се већи број штетних догађаја дешава на путевима првог и другог приоритета. То може укључивати чешће инспекције, чишћење и по потреби реконструкцију система.

Праћење просечних количина падавина и броја кишних дана по месецима је важно за планирање превентивних активности. Ове информације могу помоћи у предвиђању периода с већим ризиком од проблема у канализационом систему.

Имплементација ових мера захтева координацију између надлежних градских управа задужених за одржавање инфраструктуре, предузећа, месних заједница и наравно грађана. Одржавање инфраструктуре кључно је за сигурност, здравље и удобност живота у урбаним срединама попут Крагујевца.

5. Литература

- [1] Анализа позиције ЈКП „Водоводи канализација“ Крагујевац, РСМ ADVISORY, Београд, 2021.
- [2] Одлука о снабдевању водом за пиће, пречишћавању и одвођењу отпадних вода *Службени лист града Крагујевца* бр.18/149/17, 28/18
- [3] Одлука о одређивању комуналних делатности *Службени лист града Крагујевца* бр.17/2022
- [4] Програм одржавања комуналне инфраструктуре за 2022 годину *Службени лист града Крагујевца* 40/2022
- [5] Закон о облигационим односима *Сл. лист СФРЈ*, бр. 29/78, 39/85, 45/89 - УС, 57/89, бр. 31/93, 22/99, 23/99, 35/99, 44/99 – др. пропис, бр. 18/20